

Izbija vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 S. Lawdala Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawdala Ave.
Telephone: Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIII.

Chicago, Ill., četrtek, 18. septembra (Sept. 18), 1930.

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 220

Trije Lewisovi delegati priznani na konvenciji

Illinoiska federacija razpravlja o prohibiciji, starostni pokojniki in štiriurnem delovniku

Springfield, Ill. — Delegati Illinoiske delavske federacije so v tork, drugi dan letne konvencije, poslušali dolge govore o starostni pokojniki in prohibiciji, ki so sprejeli tri delegate Lewisove rudarske unije v svojo sredo. Ogromna večina rudarjev v Illinoisu, ki so se pridružili reorganizirani uniji, je brez zastopstva na konvenciji, ko je Lewis dosegel na sodišču, da je reorganizirani uniji začasno ustavišeno vse poslovanje.

Resolucije, predložene od delegatov tesarske in drugih unij, zahtevajo odpravo prohibicije postavne in uvedbo starostne pokojnine v Illinoisu. Tesarji celo zahtevajo štiriurni delovnik za svojo stroko v svrhu, da se omajajo brezposelnost med tesarji, katere je mehanizacija stavbne industrije silno udarila.

Poštni nameščenci zahtevajo skrajšanje svojega delovnega tedna na 44 ur.

Časnikarski magnat izkorišča delavce

S pomočjo vojaških čet je potlačil stavko rudarjev

Washington, D. C. — (F. P.) — Pomočni državni tajnik Cotton je tu dni naznanil, da so bakreni rudniki v Cerro de Pasco, Peru, lastnina ameriškega časnikarskega magnata Hearsta. Pred kratkim so v teh rudnikih zastavkali rudarji, toda stavka je bila hitro potlačena, ker je ameriški minister apeliral na perujsko vlado, da je poslala vojaške čete proti stavkarjem. Cottonovo poročilo je v nasprotju s poročilom zveznega trgovinskega departamenta, ki je nedavno izjavil, da lastujejo rudnike Guggenheimovi interesi.

Zadnja poročila iz tega okoliša govore, da so rudarji odšli na stavko, ko se je raznesla vest o uspešni revoluciji, ker so v tem videli priliko za izboljšanje svojih razmer. Mafar Hearstovih rudnikov je dal takoj odsvoliti voditelje stavkarjev, kar je razburilo rudarje. Prišlo je do spopadov na ulicah, v katerih je frčalo kamenje in letele so tudi krogle iz revolverjev, dokler ni poseglo vmes vojaštvo.

Razmere v Hearstovih rudnikih, pravijo poučni ljudje, so neznosne in delavci so izpostavljeni hudemu izkoriščanju, zato postajajo zahteve za dostojen življenjski standard čedalje glasnejše.

La Follette porazil Kohlerja

Milwaukee, Wis. — Phillip F. La Follette, mlajši sin pokojnega senatorja in "bojevitega Boba" ter brat sedanjega senatorja Roberta M. La Follette, je bil v tork nominiran kandidatom za gubernerja države Wisconsin na listi republikanske stranke v večino blizu 100,000 glasov. Njegov nasprotnik in sedanji gubernor Walter J. Kohler, tovarnar in milijonar, je bil poražen na čeli črti. Mesto in okraj Milwaukee sta dala kandidatom progresivne frakcije okrog 50,000 glasov večine.

Ustanovitve nove politične stranke

Pričela bo izdajati svoje glasilo, ki se bo tiskalo v New Yorku

New York. — (F. P.) — Socialist Educational Society, ki ima svoj glavni stan v New Yorku in svoje podružnice v Bostonu, Los Angelesu, Detroitu in nekaterih drugih mestih, je pričela z akcijo za ustanovitev nove politične delavske stranke. Članstvo te organizacije ima sedaj na referendumu vprašanje glede imena stranke. Sentiment, ki ga pokazuje dosedanj odziv glasovanja, je, naj stranka sprejme ime Socialistična stranka Združenih držav.

Sponsorji novega imena pravijo, da bo to ena edina stranka, ki se bo strogo držala idej in teorij Karol Marxa ter trdijo, da so vse radikalne politične stranke v Ameriki ločile od programa, ki ga je propagirjal Marx v svrhu osvoboditve delavstva izpod kapitalistične mezdne sužnosti. Stranka se ne bo ogrevala za kompromisne akcije v svrhu "izboljšave kapitalističnega sistema", ker je to po mnenju predstavnika, ki snujejo stranko, nemogoča reč. Postavili bodo svoje kandidate za zvezno in državne legislature, čijih naloga bo, da pridejo na krmilo vlade potom parlamentarizma, "če bo to mogoče".

Stranka bo pričela v kratkem izdajati svoje glasilo z naslovom "Abolition of Wage Slavery", ki se bo tiskalo na Second ave. in 14 št. v New Yorku.

Poniževanje starih delavcev

Glasilo železnih bratovčin opozarja na nedostanke v zakonih o starostni pokojnini

Washington, D. C. — (F. P.) — "Labor", glasilo organiziranih železnčarjev, v svoji izdaji 16. septembra prikazuje nedostanke v zakonih o starostni pokojnini, ki so bili sprejeti v legislaturah raznih držav. Ti zakoni določajo, da mora vsak prosilec dokazati, da je takoreni koč berač, predno je upravičen do podpore iz pokojninskega sklada.

"To je nepotrebno poniževanje in norčevanje iz starih delavcev," pravi urednik. "Vsak delavec, kateremu delo v industrijah izčrpa njegovo fizično silo, bi moral prejemati podporo iz pokojninskega sklada že radi starosti in se ne bi smel izpostavljati ponižanju, da dokazuje, da je brez vsakih sredstev. Oseba, ki mora delati, da preživi sebe in svojo družino, čeprav ne poseduje nikake lastnine, plačuje davke, akoprav nedirektno, ter tako prispeva svoj delež k blagostanju človeške družbe. Zakoni o starostni pokojnini bi morali služiti namenu, da družba skrbi za človeka, ki je pustil vse svoje moči pri delu v tovarnah, ko je producal dobrine, katere so potem uživali drugi, sam pa si ni mogel prihraniti toliko da bi živel brezskrbno na stara leta."

Bečci in črnici se tepejo za delo

Chicago. — Zadnji tork je 20 policajev pridrelo na ogel South Parkway in E. 55. ceste, kjer so se pograbil belokožni in zamorski delavci, ki so se priglasili za delo pri polaganju novih tračnic za ulično progo. Prišlo je preveč prosilcev in nastal je boj za delo. Zamorci so bili tako agresivni, da so istrkali orodje iz rok belokožcev. Policija je odgnala črnakočev. Policija je odgnala črnakočev.

RADJSKI TRUST OVIRA POBIJANJE RAKA

Zdravniki se pritožujejo glede oderuških cen

Baltimore, Md. — Ameriški zdravniki specialisti, ki imajo opraviti z X-zarki (Roentgenovimi) in radijem pri zdravljenju na raku bolnih ljudi, so se 17. t. m. na tujajšnjem zborovanju bridko pritoževali, da jim neka vodilna ameriška tvrdka za aparate in inozemski monopol radija delata velike zapreke. Dr. Edwin C. Ernst iz St. Louisa, predsednik Radiološke zveze v Ameriki, je rekel, da omenjena kompanija, ki ima vladno patenta monopol na čevi all tube za fotografiranje notranjih telesnih organov z X-zarki, zahteva silno visoke cene, tako da mora mnogo bolnikov ostati brez efektivne pomoči.

Ameriški zdravniki in zavodi, ki uporabljajo radij za pobjanje raka, dobivajo to redko radiokovino iz Belgije, katera kontrolira rudnike v Kongu, odkoder prihaja največja zaloga radija. Cena je grozovita. Zdravniki so jedko kritizirali magnate, ki se niti malo ne ozirajo na človečansko stran pobjanja raka; kritika je padala tudi po ameriških oblasteh, ki se tudi malo zmenijo za te nečuvne razmere.

Liga dobitera o Briandovi federaciji

Narči evropske unije sprejeti v načelu

Zeneva, 17. sept. — Delegacija Lige narodov je včeraj v načelu odobrila Briandov narč evropske ekonomske federacije in ga izročila posebnemu odseku, ki naj stvar študira in poroča Ligi v septembru 1931. Sklep se glasi, da evropska federacija, če se kdaj uresniči, se mora izvršiti v okviru Lige narodov. Odsek bo sestavljen iz raznih zunanjih ministrov evropskih dežel in Briand bo najbrj predsednik tega odseka. Dežele, ki niso v Ligi, kot npr. Rusija, lahko pošljejo opazovalce na odsekov seje.

Italijanski delegat Scialoja in nemški zunanji minister Dr. Curtius sta včeraj pozivala Francijo, naj opusti svojo zahtevo varstvenih garancij in s tem odstrani glavno zapreko, ki danes zadržuje razorožitveno akcijo.

Sovjeti ustrelili tri gasilne uradnike

Moskva, 17. sept. — Tujna policija naznanja, da so bili trije uradniki gasilnega oddelka ustreljeni in pet je obsojenih v dolg zapor radi sabotaže. Bili so spoznani krivim, da so pri požarih pomagali, da se je ogenj razširil, mesto da bi bili gasili, posebno kadar je ogenj izbruhnil v vladnih poslopih.

Nemški režim upa na veliko koalicio

Vlada počaka na otvoritev novega parlamenta. Izgredi med fašisti in socialisti

Berlin, 17. sept. — Nemška vlada, kateri načeluje klerikalec dr. Bruening, je sklenila, da ne poda ostavke, pač pa počaka na otvoritev nove zbornice, ki se snide sredi oktobra. Voditelji režima računajo, da zbornica ostane razkosana vsled skrajnih nasprotstev med desnico in levico in bo mogoče pridobiti socialiste za veliko koalicio, ki bo imela veliko nad fašisti in monarhisti na Jesni in komunisti na levi. Do otvorjenja zbornice se bodo toraj vršila krvjepakljiva pogajanja. Voditelji vseh režimskih strank se zavedajo, da bodo potrebni mnogi kompromisi za "veliko koalicio".

Berlin, 17. sept. — Včeraj so bili v Ulmu veliki ulični izgredi med fašisti in socialisti. Dvanajst oseb je bilo težko ranjenih in mnogo aretiranih.

Glasilo federacije je proti Butlerju

Obdoljuje ga, da je uvedel špijonažo med delavci v njegovih tovarnah

Boston, Mass. — (F. P.) — Glasilo državne delavske federacije neumljeno krtači William M. Butlerja, kandidata za zveznega senatorja in Coolidgevega ljubljena, radi špijonaže, ki jo je uvedel med delavci v njegovih tekstilnih tovarnah. Nadalje ga biča glede poskusa, da legislaturo odpravi zakon, ki določa 48 ur dela na teden za ženske, ki so uposlene v industrijah. Poleg tega glasilo opominja vollice, da je Butler, ko je bil v zveznem senatu, glasoval proti predlogi, ki je predvidevala registracijo agentov, ki vohunarijo med delavci v tovarnah.

Čudno pri tem je dejstvo, da so se voditelji tekstilne unije v New Bedfordu, izrekle, da bodo podpirali Butlerja v njegovi volilni kampanji. Radi tega je bila uvedena preiskava, ker so se špifilne govorice, da ima ta tekstilni magnat nekatere unijske uradnike na svoji plačilni listi.

Anglija priznala argentinski režim

London, 17. sept. — Anglija je včeraj priznala novo rebelno vlado Argentine in naročila svojemu poslaniku v Buenos Airesu, naj redno posluje z novim režimom.

Mesec dni zapora, ker je žali češko armado

Praga, 17. sept. — Avstrijski državijan Adolf Majer, ki je po opravih potoval čez Čehoslovakijo v Nemčijo, je bil včeraj aretiran in obsojen na mesec dni zapora, ker je med potjo žaljivo govoril o češki armadi.

AMERIŠKA VLADA POMAĞA MUSOLINIJU

Deportirala bo Italijana, ki je bil aktiven v protifašističnih organizacijah

New York. — (F. P.) — Ako se bo poskus Mednarodne delavske obrambe, ki je vložila apel proti deportaciji Guido Seria na zvezno distriktno sodišče, izjalovil, tedaj bo Serio izročen v roke italijanskemu diktatorju, ki ga bo najbrj dal umoriti radi agitacije, katero je Serio vodil proti fašizmu v Ameriki.

Serio je bil aretiran v Erieju, Pa., na obtožbo kriminalnega sindikalizma in čeprav se je posneje dokazalo, da so osebe, ki so nastopile proti njemu na sodišču, pričale po krivem, so naselniške oblasti v Washingtonu odklonile apel za ponovno zaslišanje. Sedaj se Serio nahaja na Ellis Islandu in če bo deportiran, bo to dokaz kooperacije med ameriško vlado in fašizmom v Italiji.

Ce bo Serio poslan v Italijo, ga tam čaka gotova smrt po zakonu, ki določa smrtno kazen za italijanske podanike, ki agitirajo proti fašizmu v inozemskih državah. Ameriške naselniške oblasti so v prošlih par letih deportirale že več prominentnih antifašistov, ki so prišli nelegalno v Združene države, toda dovolile so jim pot v dežele, katere so si sami izvöllili. Večina teh al je izbrala Sovjetsko unijo.

Serio je l. 1925 organiziral italijanske mornarje za pristaniške delavce in bil je aktiven tudi v drugih delavskih organizacijah v Italiji. Nakopal si je jezo fašistov, ki so ga večkrat napadli z namenom, da ga ubijejo. V bitki s fašisti je bil ranjen petkrat in ko so nasilstva prispela do vrhunca, je pobegnil v Ameriko, kjer se je udeleževal organizatorskih aktivnosti med tekstilnimi delavci v novoangelskih državah, med rudarji v Pensilvaniji in Minnesoti.

Ce bodo naselniške oblasti deportirale Seria v Italijo, bo s tem ustvarjen nevaren precedent in bo alčna usoda doletela šestnajst italijanskih mornarjev in protifašistov, ki čakajo na deportacijo na Ellis Islandu.

Federacija kaže na uspehe pri volitvah

Skoro vsi kandidati, katere je priporočala, so zmagovali pri primarnih volitvah

Chicago. — (F. P.) — Ako prav kandidatje delavskih strank niso bili posebno uspešni, v kolikor se to tiče oddanih glasov, je bilo mnogo kandidatov, ki jih je podpirala Ameriška delavska federacija, zmagovalih pri primarnih volitvah, ki so se zadnje mesece vršile v raznih državah. V državi Louisiana je zmagal gubernor Huey Long, ki je kandidiral za zveznega senatorja in je imel podporo v delavskih organizacijah. V Južni Karolini je bil podpiralec Cole L. Blease, dolgoletni senator, proti kateremu je vodila kampanjo Ameriška delavska federacija, kateri se je zameril radi njegovega protiumijskega stališča, ki ga je zavzemal v javnem življenju.

V državi Colorado je v nominacijskih volitvah za zveznega senatorja zmagal Edward P. Costigan, ki so ga podpirale železnike bratovčine in Ameriška delavska federacija. John F. Miller, reakcionarni kongresnik iz države Washington, ki je bil v nižji zbornici kongresa sedem terminov, je bil tudi poražen na pritisk agitacije, ki so jo vodile delavske unije v tej državi.

Kanada dvigne carinski zid proti Ameriki

Revizija se izvrši v svrhu "pomoljšati" brezposelnim

Ottawa, Ont. — Kanadski premier Bennett je 16. septembra predložil zbornici načrt za revizijo carinskega zakona. V načrtu je 130 novih postavk, ki so predvsem naperjene proti uvoznim predmetom iz Združenih držav in onih dežel, ki nimajo vzajemne trgovinske pogodbe s Kanado. Predlagane carinske postavke, ki so najvišje v zgodovini Kanade, bodo predvsem udarile ameriške poljedelake stroje, dele avtov, sveže meso in maslo, gasolin, obutev, železo in jeklo, bombaž, volneno blago in papir. Na primer: na ameriške poljedelake stroje in farmako orodje je naložen od 10 do 25 odstotkov carine. Nova carinska lestevica bo naklonjena Angliji in Južni Ameriki.

Bennett je dejal, da je revizija le "začasna naredba", ki upošteva najmanj 25,000 kanadskih brezposelnih delavcev. Obenem vladavsi zbornici, da ji dovoli potrošiti \$20,000,000 za javna dela v svrhu, da se omili brezposelnost.

Učiteljska pridržana za deportacijo

Unija za ameriške civilne svobodščine protestira proti diskriminaciji

New York. — (F. P.) — Elsi Hewitt, hči George Hewitta, bivšega člana spodnje zbornice angleškega parlamenta in laborita, je bila pridržana na Ellis Islandu, ko so imigracijski uradniki izvedeli, da je prišla v Ameriko na povabilo Manumit šole, ki jo vzdržujejo delavske unije v New Yorku. Odlok naselniške oblasti je objavil v javnosti dr. Henry R. Linville, predsednik Učiteljske unije v New Yorku in tajnik Manumit delavske šole. V akciji je sedaj stopila Unija za ameriške civilne svobodščine ter vložila protest proti diskriminaciji, ki so jo naselniške oblasti pokazale napram delavski učiteljski.

V aplikaciji za vizo je Hewitt navedla, da ima dve leti prakse kot učiteljica. To glasom zakona zadostuje, da se taki osebi dovolil vstop v Združene države, kjer lahko izvršuje svoj poklic. Sprva ni bilo nobenega nasprotovanja proti vstopu, ko so pa naselniški uradniki izvedeli, da ima pogodbo z delavskim učiliščem, so takoj nastopili proti nji, češ, da je kršila zakon, ki prepoveduje sklepanje pogodb, predno oseba pride v Združene države.

Enajst strank v volilni borbi v Illinoisu

Springfield, Ill. — Za letošnje volilno bitko v novembru se je priglasilo enajst političnih priglasilo enajst političnih strank, ki bodo imele svoje kandidate na glasovnici v Illinoisu. Tako poroča državni tajnik Lewis Vogel. Priglasene stranke so sledeče:

Republikanska, demokratska, socialistična, Liberty, stranka pravih, stranka miru in prosperitete, ameriška narodna stranka, komunistična, neodvisna, neodvisna prohibicionistična in stranka proti administraciji.

Začeli so graditi Boulderjev jez

Las Vegas, Nev. — V sredo, 17. septembra, so z uradnimi ceremonijami otvorili gradnjo velikega jez v Boulder kanjonu. Zgradili bodo ogromno steno iz cementa in zajezili Colorado reko, ki bo potem proizvajala električno silo za tri države. To bo — izvzemši panamskega kanala — največje inženersko delo, ki so ga doslej lotili v Združenih državah. Delo bo trajalo več let in zaposlenih bo na tisoče delavcev.

KRIZA V ILLINOISKI RUDARSKI UNIJI

Rudarji stoje pred injunkcijami in njihovi delegati nimajo vstopa na konvencijo državne delavske federacije

Springfield, Ill. — (F. P.) — Prvič v zgodovini organizirane delavstva v Illinoisu je prišlo, da ni predstavnikov organiziranih rudarjev na konvenciji državne delavske federacije, ki je pričela zborovati prošli ponedeljak. Senca civilne vojne med rudarskimi frakcijama kazaliko zborovanja, na katerem manjka zastopnikov najbolje organizirane unijske skupine v državi. Nobena rudarska frakcija ni pričevala zadostnih članskih prispevkov tajniku državne delavske federacije Victor A. Olandru, da bi bila upravičena do sedežev na konvenciji. Poleg tega je predsednik Ameriške delavske federacije William Green, ki je zavzemal nevtralnost stališče nekaj časa potem, ko je izbruhnil boj med rudarskimi unijama, zavzel sovražno stališče proti reorganizirani uniji in se postavil na Lewisovo stran. Olander je dobil od Greena instrukcije, naj odkloni sedež predstavnikom springfieldske unije, čeprav je bil tajnik reorganizirane rudarske unije Walker na prejšnjih konvencijah Greenov zaupnik.

Injunkcije proti reorganizirani uniji so imele za posledico, da je prenehal izhajati "Illinois Miner", glasilo Illinoiskih rudarjev akoci zadnjih devet let. Namesto tega je prišel izhajati "American Miner", ki v svojih bojovnih ameriških zavzema isto stališče kot prejšnje glasilo in ga še vedno urejuje Oscar Ameringer. Ameringer je obenem izdajatelj lista, ne več organizacija, ker radi injunkcije dvanajsti rudarski distrikt ne more prevzeti odgovornosti, ki so v zvezi s izdajanjem lista. Injunkcija izrečno prepoveduje distriktu, da bi plačeval za vzdrževanje lista kot je prejšnje časa. V teku je kampanja za naročnike in Ameringer apelira na člane unij, naj naroče list za dobo šest tednov. V tem času pričakuje, da bodo vlaja sodišča ovrгла injunkcije, ki jih je izposloval Lewis proti dvanajstemu distriktu.

Akcija državne delavske federacije, ki je po Greenovih navodilih, bo imela najbrj dalekosežno posledice. Morda bo prišlo do ustanovitve nove delavske federacije na način kot so to storili krojaški delavci, ki so se pred leti odcepili od Ameriške delavske federacije, kar bo učvrstilo zveze med progresivnimi unijami, ki se še dolgo let ne strinjajo z nazadnjaško politiko, ki jo vodijo uradniki ADF.

Mati Jones spet slabša

Stoletna rudarska bojovnica v nezavesti

Washington, D. C. — Mati Mary Jones se je v tork spet začela pogrezati v nezavest in njei zdravnik je dejal, da more živeti ki večjemu še par dni.

Edino njena krepka volja je še drži pri življenju

"Edino njena krepka volja je še drži pri življenju", je dodal zdravnik.

Otvoritev delavskega učilišča

Reading, Pa. — Delavski kolegij v okraju Berks je te dni otvoril svoj tretji učni termin. Učilišče je pod kontrolo delavskih strokovnih organizacij, ki spadajo k Svetu delavskih unij v Readingu. Prošlo simo je pohajalo to učilišče več kot sto dijakov.

Predsednik Hoover sprejema francoskega prebomorskega letalca Conteja in Bellonteja pred Belo hišo.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LISTINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Maršičina na Zdravniški dravi (Seven Chicago) in Kansas \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 za četrt leta; na Chicago in Cleveland \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na inozemstvu \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Čena oglasa po dogovoru.—Recepti se ne vrstijo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov na vsa, kar ima slika z listom:
PROSVETA
2637-58 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavi, na primer (Avg. 21-22), poleg vsakega besedila na naslovni strani, da vam je v tem delu postavil na voljo. Poročila se prebravajo, da se vam list ne odari.

Glasovi iz nasebin

Hripavi škrjančki

Cleveland, O. — Silno je živkanje samopostavljenih "škrjančkov", ki venomer živkajo v lokalnem žurnalu za "omiko in napredek". Zadnji teden je en tak "mandl" začel v škratovi koloni in tako spet povzdignil ameriške Slovence za nekaj "prufov" v omiki in napreduku. Žal mi je, da sem prisiljen dati malo odgovora in pojasniti k izjavljanju tega ščinkovca in istotaku tudi razkolnim pevcom in "škrjančkom". Velikokrat se je že povedalo, da je bil pevski zbor "Zarja" ustanovljen leta 1916 kot odsek soc. kluba št. 27, in kot tak si spisal pravila, da bo deloval roka v roki s soc. klubom za povzdigo delavske pesmi slovenskega delavstva v Clevelandu in okolici. Imel je skupno delo, skupno blagajno, skupne dobičke in skupne izgube.

Tista o 10 in 33 je bosa, "škrjanček"! Tožili ste tudi klub, torej njegove člane. Teh je nemalo in znali se bodo postavili za vse pravice, ki jim grede, kajti oni so veliko delali in žrtvovali, da se je zbor obdržal pri življenju v najhujših krizah.

In sedaj gospodje pevci in "škrjančki", ščinkovci, treba bo malo več tolerance in resnice v list. Delati si reklamo na ta način za vaš piknik in opero, ni najboljša sredstva. Neumno je prejeti kot vse drugo! Ko bi soc. klub lejal reklamo za svoj piknik kot ri delate, tedaj bi ne uspel kot je. Veliko ste se že naučili od zvega in veliko se še boste, če voste le malo manj napeti in malo bolj tolerantni in ne zlivali rojnice in rabili "Enakopravnost" za goliko, kajti ona je glasilo SSPZ. Če boste še tako, bo lo sami člani začeli slabo misliti o lastnem glasilu in njegovem nerile za "omiko in napredek". Ni hudič, da bodo vedno dopustili, da se list izrablja v strankarske namene, da postaja nekak lokalni ščit za razkolniške elemente. Več častnega in bolj za "omiko in napredek" bo izvrševale le tedaj, ko se bo list povetil poročanju faktov in manj avijanju dejstev, pa bodi to glasilo "Zarje" ali izredne konferenbe pri SND.

Večkrat sem gledal sliko pevkega zbora "Zarja" iz leta 1924. Vsi v klubovnih prostorih. Tam pove, da je ta zbor odsek soc. kluba št. 27. Na nji ni Pluta, ac pa ga. Mary Ivanush, ga. An toniette Simić, ga. Josephin Močnik in drugi odpadniki. Nv se niso prepirali za tisto sliko samo da so na "pđerju". Seda pa tako živkanje, da "Zarja" n. odsek kluba št. 27. Zaltava je t. logika, toda razkolnikom v prav pride, zato tako narodno živkanje novepečenih škrjančkov.

Kar se tiče "Zarje" same: Bila je ustanovljena in je in ostala kot odsek soc. kluba št. 27, a kulturo in izobrazbo ter v pri vrsti za povzdigo delavske pesmi. Pomnite, noben "škrjanček" e bo iz nje napravil ne cerkvene ga še manj pa republikanske-ke pevkega zbora!

Toliko se mi je videlo potrebo povedati v razjasnitev izjavljanja "škrjančka", ki poje pod lirmo "škrat" v "Enakopravnosti", Cleveland, O. Kadar bo še ater tako nerodno in lažljivo ačivkal, se spet z veseljem ogla- im kot resnicoljub.

Anton Kukovac.

Spomini na obisk rojstnega kraja
Rock Springs, Wyoming. — 'azno zasledujem poročila v 'rosveti in Proletarcu izletnicov SNPJ, ki se mudijo na obiku v domovini ter me veselijo, ako skrbi za članstvo SNPJ ne e podporno, pač pa tudi v drugih ozirih.

Ko čitam njihova poročila, mi 'hajajo misli, da sem vedno v luhu z njimi in kako je danes n kako je bilo pred 20 leti, ko sem jaz obiskal staro domovino (v poletju 1910) in kako se je potovalo tistikrat. Takrat drugega ni bilo kot da si prišel v svoj rojstni kraj, druge ugodnosti nisi imel niti na potovanju niti v domovini, kot na primer izletniki SNPJ

Dobro mi je pa pred očmi prvi večer mojega prihoda v svoj rojstni kraj Hotavljje. Ko sem stopil iz voza, je bila mati ravno pred hišo. Ponudim ji roko ter rečem: Dober večer mati! Ona pa — Tomaž! in potem pa v jok; dolgo časa je minulo, da sem jo potolažil. Jokala je od veselja in sama ni vedela kaj bi napravila. Minule so pozne ponočne ure, ko sva šla k počitku, ker sva si imela toliko povedati. Tako so minevali dnevi, katerih v svojem življenju ne bom nikdar pozabil. Minulo je nekaj tednov štiri mesece, ko sem se zopet včel odpravljati nazaj v Ameriko. Prišel je zadnji dan, prišla je zadnja ura za odhod.

Šla sva kakih pet minut do goštilne, odkoder me je imel gostilničar odpeljati na postaja v Sko-

loko. Oba sva molčala in bebeda ni hotela iz usta. "Mati, danes pa ne boste jokali kot ste prvokrat, ko sem odhajal v Ameriko, ker nič rad ne vidim solza", ji rečem.

Stopil sem na voz, podal materi roko in vdira se ji je debela solza. Voznik je pogljal k meni, jaz sem pogledal še po hribih in planjavah, kjer sem prebil moja mlada leta. Pogledam še enkrat nazaj in videl sem, kako si je mati brisala solze. Voz je zavil za ovinkom in mater sem videl zadnjikrat, in tista silka mi stoji pred očmi, katere ne bom pozabil nikdar.

In tako bratje in sestre imamo tudi mater SNPJ, katera za nas skrbi, katera je tudi naša mati v vsakem slučaju. Zatorej skrbimo, da bo še naprej rastle in napredovala kakor je dosedaj.

Večkrat čitam v Prosveti kakšne kritike. Jas mislim, ko bi vsak nekaj potrpeč, pa bi bilo O. K., ker menda do danes se še ni rodil človek, da bi bil brez napak. Ako jih pa nima, mu jih pa drugi dajo.

Ko sem leta 1913 iskal drugi državljanski papir, me je vprašal sodnik, ako sem bil med tem časom izven USA. Povedal sem mu, da sem bil pet mesecev, da mi je mati pisala, da bi jo obiskal. On mi pa reče, da bi jo tudi on obiskal, pa da nima več živje in misli, da bodem zato vseeno lober državljan naše nove domovine.—Tomaž Čadež.

Waukeganška zadruga
North Chicago, Ill. — O združnih podjetjih malo poročamo, več pa o drugih stvareh. 21. avgusta so waukeganške novine poročale, da so trije delavci čikaških mlekarjev uporabili delavskega zbora!

Ko nas je izseljeniški komisar v Zagrebu povabil k sebi, nam je sporočil, da bomo z njim obedovali. Po razgovoru, ki ga je imel s nami, pa se mu je vsekakor za malo zdelo, da bi še nadalje ostal z nezadovoljnimi, ki so ugovarjali njegovim načrtom. Skratka: komisar se je oprostil, da ima sestanek z dvema duhovnoma — tiste dni je bil Zagreb poln duhovščine, ki je prihajala na evharistični kongres — in poslal je nekoga drugega uradnika, da nas spremi v restavracijo "Lovački rog".

Tako se je zaključil naš sestanek z izseljeniškim komisarjem — edini sestanek za časa mojega bivanja v Jugoslaviji, pri katerem sem bil vsaj nekoliko v dotiki s predstavnikmi vlade.

Poslovil smo se od Zagreba in prijaznih zastopnikov delavske zbornice. Zdej je moral vsak izletnik SNPJ sam skrbeti, kako in kam se odpelje. Kljub temu so ostali v skupinah — izvemšči nekaterih — in moja skupina je kupila listke tretjega razreda v brzovlaku, ki je bil ob petih popoldne namenjen v Ljubljano. Ko pa pridemo k vlaku, najdemo vse vozove tretjega razreda natičene s potniki; za nas ni bilo več nobenega prostora. Jape je letal od Poncija do Pilata na postaji in tik pred odhodom vlaka je dosegel, da je naša skupina dobila prostor v vagonu drugega razreda. Good job! To ni bil prvi slučaj, da je Jakob Zupancič, tajnik izletnega urada, izklepetal kaj dobrega za izletnike. Na primer že prej v Franciji in Švici. Bil je dober vođa.

Brzovlak je drvel z veliko hitrijo in kmalu je zapustil Hrvaško. Po enem tednu smo bili spet v Sloveniji. Šli smo mimo Bleda in Vidma na drugi strani Krškega ob Savi. Videm je bila moja postaja, na kateri sem prvič stopil v vlak pred tridesetimi leti, ko sem odšel v Ameriko. Zato me je zdaj zanimala. Opazil sem veliko izpremenbo: postaja se je nekam skrčila, most čez Savo se je sključil kakor starčeva grba

in unijo. Radi tega je dotični časopis hitro izrekel svojo sodbo in krivdno vrgele na delavce, ki spadajo k uniji. Če bi delavci rabili svoj razum, bi se kaj takega gotovo ne dogajalo.

Delničarji in delničarke slovenske zadrugne prodajalne v Waukeganu in North Chicagu bi se morali bolj zanimati za svoje podjetje. Poletna seja tega podjetja je bila slabo obiskana. Na omenjeni seji se je vzelo v pretres več važnih stvari, posebno denar, ki ga dolgujejo odjemalci. Odobru je bila dana naloga, da denar iztirja, kar pa je težko posebno v tem času. To stvar je odbor naložil na rame poslovedje. Prosi se, naj vsakdo, ki dolguje večjo vsoto zadrugi, dolg zniža.

Poslovodja je sugestiral, da bi obdržavali sestanke z odjemalci in delničarji, na katerih bi razpravljali o izboljšanju zadrug. Sugestija je bila odobrena in sklenilo se je, da se obdržava prvi sestanek 25. sept. v Narodnem domu. Torej naj bo vsak na mestu, ker s tem bomo koristili samim sebi.

Promet naše zadrugne prodajalne je v prvi polovici tega leta znašal \$98,000. Finska zadruga (Waukegan Cooperative Trading Company) pa je imela v prvih šestih mesecih tega leta prometa za \$440,000. Obe skupaj sta torej imeli pol milijona 40 tisoč dolarjev, kar je lepa vsota. Pri tem pa ni vateja letvinska zadruga.

Ta gospodarska moč naših zadrug je tudi varok za protizadrugno propagando. Radi tega večkrat ališiš: "Kaj bo zadruga prodajalna, saj to ni nič!"

Naša zadruga je bila ustanovljena 13. septembra 1920. Radi tega je odbor sklenil, da se bo vršila desetletnica 19. oktobra namesto 13. sept. Odbor se sedaj vabi, da se udeležite te proslave, ki se bo pričela ob treh popoldne. Program, o katerem bo več poročal pripravljajni odbor, bo bogat in vatopnina prosta.

J. Mamec.

Obiski v Jugoslaviji
Piše Ivan Molek.

(Nadaljevanje.)
Nazaj proti Ljubljani. Spet na Gorenjskem. Tih bohinjski kot postaja hrupen. Blizu italijanske meje

Ko nas je izseljeniški komisar v Zagrebu povabil k sebi, nam je sporočil, da bomo z njim obedovali. Po razgovoru, ki ga je imel s nami, pa se mu je vsekakor za malo zdelo, da bi še nadalje ostal z nezadovoljnimi, ki so ugovarjali njegovim načrtom. Skratka: komisar se je oprostil, da ima sestanek z dvema duhovnoma — tiste dni je bil Zagreb poln duhovščine, ki je prihajala na evharistični kongres — in poslal je nekoga drugega uradnika, da nas spremi v restavracijo "Lovački rog".

Tako se je zaključil naš sestanek z izseljeniškim komisarjem — edini sestanek za časa mojega bivanja v Jugoslaviji, pri katerem sem bil vsaj nekoliko v dotiki s predstavnikmi vlade.

Poslovil smo se od Zagreba in prijaznih zastopnikov delavske zbornice. Zdej je moral vsak izletnik SNPJ sam skrbeti, kako in kam se odpelje. Kljub temu so ostali v skupinah — izvemšči nekaterih — in moja skupina je kupila listke tretjega razreda v brzovlaku, ki je bil ob petih popoldne namenjen v Ljubljano. Ko pa pridemo k vlaku, najdemo vse vozove tretjega razreda natičene s potniki; za nas ni bilo več nobenega prostora. Jape je letal od Poncija do Pilata na postaji in tik pred odhodom vlaka je dosegel, da je naša skupina dobila prostor v vagonu drugega razreda. Good job! To ni bil prvi slučaj, da je Jakob Zupancič, tajnik izletnega urada, izklepetal kaj dobrega za izletnike. Na primer že prej v Franciji in Švici. Bil je dober vođa.

Brzovlak je drvel z veliko hitrijo in kmalu je zapustil Hrvaško. Po enem tednu smo bili spet v Sloveniji. Šli smo mimo Bleda in Vidma na drugi strani Krškega ob Savi. Videm je bila moja postaja, na kateri sem prvič stopil v vlak pred tridesetimi leti, ko sem odšel v Ameriko. Zato me je zdaj zanimala. Opazil sem veliko izpremenbo: postaja se je nekam skrčila, most čez Savo se je sključil kakor starčeva grba

in celo Sava je manjša! In vao pot, ko smo drveli ob Savi proti Zidanem mostu, se mi je reka zdela jako majhna, veliko očja in plitvejša kot je bila pred tridesetimi leti....

Br. John Olip je skrbel, da so izletniki plezali po gorenjskih hribih. Kot dober prijatelj prirode je privoščil vsakomur, da se navžije lepote in čudes gorenjske prirode. Povedal sem že, kako me je John prvič vodil k Vintgarju, na Bled in Brezje, dasi Brezje ne spadajo med prirodne krasote in ni tam nič lepega razen morda divjih kostanjev. Kljub temu sem mu zvesto sledil prvič in drugič, ko me je vodil v Bohinj. Po trudopolnem potovanju — pravkar opisanim — se človeku dobro prileže, če se skrije in odpočije v lepem kotu Gorenjske ob Bohinjškem jezeru, mi je voščil John.

All right. Pa še enkrat v hribe in na hribe. Šla sva sama, ker drugi izletniki so rajši počivali doma. Z vlakom do Jesenic, od tam pa z drugim vlakom v Bohinjsko Bistrico. V tretjem razredu seveda, da vidva ljudi. Bilo jih je dosti, največ nemških turistov, ki so spačeno čitali slovenske napise na zastajah in brili norce iz cirilskih. Bil je tudi trop Hrvatov ali Srbov, ki so šli bogve kam za delom ali po kupčiji. In srbski oficirji, ki so med dopustim tudi prijatelji prirode. Fina družba.

Is Bohinjske Bistrice nas je vzel avtobus do Zlatoroga ob jezcu. Voznina dvajset dinarekov (dva kovača). Debela mama, ki je konduktirala, je pojasnila, da bo petnajst dinarekov, kadar poravnajo cesto. Zdej se še ne mudi, da bi jo popravili. Od Sv. Janca je bus vozil ob jezeru. Zlatorog je hotel za turiste. So še drugi hoteli in restavracije. Takoj sem spoznal, da ni vse tako tiho in mirno v tem čarobnem kotu, ki je navdušil že toliko slovenskih pesnikov. Avti trobije sam in tja, trgovci so našli vse skrivne staze in hrup srbskih, nemških in čeških turistov ni nič manjši kot na Bledu.

(Dalje prihodnj.)

Dr. P. Schmidt: Moderno postopanje zoper staranje

Medicinska veda se je zadnja tri desetletja z naukom o "notranjem izločevanju (sekreciji)" neizmerno obogatila. Te zleze (navznoter izločujoče ali endokrinske zleze) se oddajajo kakor ostale zleze svojih izločkov na živem, ampak navznoter, naravnost v krvni obtok. Njih izločki (hormoni) uravnavajo sestavo vsakega organizma in poleg njegove organskih funkcij na prav poseben način. Tako določa hypophyza (ob možganskem podoljaku) dolgotrajno rast telesa, golina zleza (na vratu) proces telesnega izgorevanja, mala ledvica normalni pritisk v arterijskem sistemu in trebušna alinavka izpreminjanje cukrovine. Zadnji dve desetletji so spoznali, da sta tudi semenski zlezi (modo in jajčnjak) endokrinski zlezi, da njune funkcije niso izprane, ko se pravijo rasprodilni zarodek, ampak da izročijo razen tega še tudi hormone (dražilne snovi v krvni obtok). Ti hormoni semenskih zlez na pravilo organizem, ki je sam na sebi nevtralen, za specifično moškega ali ženskega in določajo v precejšnji meri telesne in duševne funkcije ter vplivajo nanje. To, kar dela moškega za moškega, žensko za žensko, torej tako imenovani sekundarni spolni znaki, so popolnoma delo hormonov semenskih zlez.

Iz tega, kar smo povedali, izvira čisto jasno tole: posebnosti telesne in duševne osebnosti določa "endokrinska formula", t. j. vsakega kratko stanje endokrinskih zlez. V območju tega sistema pa ima semenska zleza najvažnejšo vlogo.

Ako torej ena izmed endokrinskih zlez na deluje — bodisi od rojstva, bodisi da je njuna funkcija pozneje popustila ali ugasnila — nastopijo ostro občrtani bolezenski pojavi. Če ka ke druge zleze, recimo želodčne, oslabe, nadomestimo manjkajoči izloček z zdravilom, n. p. s solno kislino. Prav tako bodi organizem manjkajoči hormon odzunaj, kadar nehan endokrinski zlezi delovata. Ta hormon dobivamo iz živalskih zlez. Pri golani zlezi porabljamo iztisek iz živalskih golinskih zlez, pri oslabilih trebušni alinavski (sladkorna bolezen) iztisek iz živalskih trebušnih slinavk (insulin).

Zadnji čas prodira čezdalje bolj nazirnje, da se pričena proces staranja ob času, ko začne semenska zleza slabeti. Posebno pozornost vzbuja namreč dejstvo, da se začena doba dozorevanja (pubertete) tedaj, kadar začne semenska zleza delovati, in faza izpremenjevanja staranja takrat, ko preneha semenska zleza delovati. To pa ni morda slučaj, ampak je v vzročni zvezi drugo z drugim. Hormoni semenske zleze so namreč tisti činitelji, ki prinašajo in določa letne čase življenja.

Ker se je že pojavilo to naziranje o starosti in se spravilo v zvezo z oslabiljenjem semenske zleze, je razumljivo, da so poizkušali na ta nedostatek tako vplivati kakor na ostale endokrinske zleze, torej s substitucijo (nadomestilom). Žal pa, da vse do danes ni bilo mogoče napraviti tako čistih in učinkovitih hormonov iz živalskih semenskih zlez kakor iz drugih zlez. Ni torej celo semenske zleze. Po tej poti je res tudi uspešno živaloslovcu Harmsu v Tübingnu in biologu Steinachu na Dunaji doseči izredne pomlajevalne uspehe. To metodo sta prenesla na človeka, in sicer tako, da sta prenesla zdrave človeške semenske zleze, ki jih je bilo treba iz kakršnegakoli kirurškega razloga izrezati, na ljudi, ki so se pričeli že starati.

Ker pa ni bilo lahko poiskati primernega človeškega prenosnega materiala, se je Voronov v Parizu odločil, da je začel uporabljati semenske zleze človeških opic. Njegova metoda torej ne pomenja nič načelno novega. Tega prenašanja živalskih semenskih zlez na človeka pri nas niso preizkušali, ker nam je dr. Steinach bistveno bolj preprosto in zelo učinkovito orožje zoper staranje v roko.

Steinach si je mislil takole: semenski zlezi nista samo med dozorevanjem, ampak tudi prej in potlej v organizmu, samo delujeta na. Pri vseh treh glavnih fazah življenja, pri mladosti, zrelosti in starosti, gre torej pri semenskih zlezah najbrž za tri stadije: dokler se ne delujejo, ko začne delovati in ko prenehajo delovati. Ali bi na bile mogoče semenskih zlez v starosti obnoviti? To je pa Steinachu uspelo. Steinach je prevezal v ta namen pri moških živali (samecu) vsa pota, po katerih gre semenski materija, da se je endokrinska modna zleza močno napela in napolnila (hypertrofično pubertetne zleze. To samo na sebi malenkostno operacijo, vasoligatur imenovano, so izvršili zadnjih osem let na moških v tisoč letnih zvezi z uspehom. Pri ženakah to ni mogoče; pri njih se zato vrši "pomlajevanje" s pregrevanjem (diathermiranjem) več endokrinskih zlez.

Iz vsega tega, kar smo povedali, izvira, da so Steinachova metoda za pobijanje starosti popolnoma odrekajo dovoljanju tuje energije v telo, pač pa, da se na njih osnovi lastne ne več delujoči organ zopet oživi. Mehanizem pomlajevalnih funkcij je tale: zopet vzbujanje iz semenskih zlez izviraajoči impulz prebeže na vse ostale endokrinske zleze in na organe, ki so z njimi v zvezi. Krvni pritisk, ki se v starosti skoraj vedno zniža, se zmanjša, vse stanjije s potemtakem spet bolj hrani, izvorki praznoljanja pa se izdatno čistijo. Razen tega se v pomlajevalni učinek sušenja stanjije, ki se pojavlja v starosti. S tem se povečajo vse organske funkcije in izboljšajo ali odpravijo slabosti in težave, ki so se s starostjo že pojavile.

(Dalje na 8. strani.)

Fordov patriotizem

Henry Ford je ameriški državljan po rojstvu in Detroitčan po bivanju. Po poklicu je tovarnar in po veri kristjan, ki ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe. Kot tak ljubi tudi delavce v svojih detroitskih tovarnah — tako jih ljubi, da jih je že na desetisoče poslal na počitnice in še vedno jih pošilja. Delavcem, ki jih pošilja na počitnice, pa očetovsko priporoča, naj medtem, ko "počivajo", delajo na farmah — na onih ameriških farmah, na katerih je v zadnjem desetletju bankrotiralo čez 200,000 farmerjev.

Ford je tudi velik patriot, ki ljubi svojo ameriško domovino. Kot tak je zadnje dni odpotoval v Evropo in tam izjavil, da v bodoče ne bo več izvažal iz Amerike avtov in traktorjev v Evropo, pač pa jih bo produciral v svojih tovarnah v Evropi. Baš narobe: preostanek svojega evropskega izdelka, ki ga ne bo mogel tamkaj prodati, bo izvažal v Združene države! Prav za prav že izvažajo. Polovico farnskih traktorjev, ki so mu jih producirali irski delavci v Corku, je prodal v Ameriki. Medtem pa počivajo ameriški delavci v Detroitu in detroitska prosperiteta je šla h koblicam.

Ker je mister Ford dober ameriški patriot, mu je bilo lahko poskrbeti, da je Hooverjev kongres oprostil farnske traktorje iz inozemstva vsake carine. To je dobro za prosperiteto ameriškega ljudstva! Posebno delavstva! Saj so ameriške industrije zavarovane a carinsko ograjo zato, da bodo ameriški delavci imeli delo in zaslužek! To nam pripoveduje papa Green, predsednik Ameriške delavske federacije in pripovedujejo nam vsi ostali "prijatelji", katerim dajejo delavske unije nagrado v obliki oglasov.

Fakt pa je, da vsi veliki patriotje a la Ford zapirajo svoje tovarne v Ameriki in odpirajo druge v Evropi, nakar pošiljajo izdelke v Ameriko zelo poceni in carine prosto, tu pa jih prodajajo z dobrim dobičkom. Tak je njihov patriotizem. Morda bi bilo dobro, če bi tudi izdelovalci zastav svoje tovarne v Ameriki in odprli nove kje na Irskem ali Poljskem, odkoder bi potem izvažali zastave in zastavice v Združene države. Zastavica je znak patriotizma — in zapovedano je ob vsaki priložnosti, da ameriški delavec maha z njo. To je zapovedano le delavcem! Fordom ni to zapovedano, kajti Fordje niso — darn fools!

Vojne ne bo

Pred nekaj dnevi so poročali iz Londona in Prosveta je posnela to vest, da Mussolini pripravila ultimatum Jugoslaviji. Baje čaka, da bo prej končano zborovanje Lige narodov v Ženevi, nakar bo zahteval, da se Jugoslavija opraviči radi nekih "zarot" v Primorju in sovrainnih demonstracij.

Najmanjšega dvoma ni, da bi Mussolini rad naredil kaj takega, ampak ekonomske razmere, v katere je žegen fašizma pomočil Italijo, so proti njegovim nakanom. Mednarodni bankirji, ki financirajo imperialistične vojne, še niso pripravljani na nov pokolj, Mussolini pa nima denarja. Kakor bankirji tako tudi Mussolini dobro ve, da vojna z Jugoslavijo bi bila obremen vojna s Francijo in vsekakor bi vzplamtel nova evropska vojna — in nihče ni siguran kaj bi prišlo iz take vojne in če bi sploh še kaj ostalo od sedanjih političnih zgradb v južni, zapadni in srednji Evropi.

Vest iz Londona vsekakor ostane le vest, ki prihaja iz gotovih centrov propagande in ima namen podkuriti političnim in nacionalističnim strastem. Ne smemo pozabiti, da ima Italijanski fašizem svojega najhujšega nasprotnika med Italijani samimi, ki so doma in na tujem. V Parizu in Londonu so velike skupine izgnanih Italijanov, ki bi radi videli, da se Italija zaplete v vojno, ker upajo, da bi potem ložje zanetili revolucijo proti fašizmu. Revolucija pa lahko pride tudi brez vojne, samo potrpeti je treba. Revolucija, ne vojna, poravnava kmetice, ki jih dela fašizem narodnostnim manjšinam in italijanski opoziciji.

Važno pri tem je, da slovenski in hrvaški delavci, ki simpatiziramo z irtvami fašističnih divjakov, ne izgubimo pameti. Ako so fašisti znoreli, ni treba, da znorimo še mi. Ohranimo hladno kri in vztrajamo na pravi poti. Fraz je dosti, a te ne rešijo nikogar in ničesar.

POVELJNIK

Friedrich Christian, poveljnik velikega nemškega hidroplana "DO-X", ki bo v kratkem opravil prebovski polet v Ameriko.

Zrakoplov in letalo

Odlinili aviatorski letalec Walter Mittelholzer se je udeležil v letu med 8. in 11. julijem kot gost poleta na Spitzbergo. V naslednjem podaja različno med zrakoplovom in letalom.

V nasprotju z letalcem, za katerega pomeni start težko obloženega letala odgovorno nalogo, ki zahteva največje pozornosti in zaradi česar se letala dvigajo podnevi, ko je nebo čisto jasno, se dviga zrakoplovec s svojim velikim, s plinom napolnjenim zrakoplovom rajši ponoči. Čim težje je letalo, tem daljša je zaletna proga na tleh, tem bolj trpi stroj in letalščič.

Vse drugače je pri zrakoplovu. Malo pred startom ga v lovi pi estajeto. Njegove predale za plin polnijo tako dolgo z vodnikom, dokler ne pokaže tehtnica primerne vzgona; z drugimi besedami: dokler zrakoplov ne postane lažji od zraka. Čim hladnejše je ozračje, tem več vodika se lahko spravi v plinske celice, tem lažje premaga zrakoplov toplotne razlike, in se drži v zraku, ne da bi mu bilo treba odlagati balast. To je vzrok, da startajo zrakoplovi o polnoči ali vsaj v zelo ranih jutranjih urah. Vsaka daljša vožnja se začne v tem času, zlasti še, ker je treba vzeti s seboj kar največ mogoče plina. Na poletu čez severne dežele je naložil "Zeppelin" za 100 ur vožnje bencina, olja in pogonskega plina. Vsako uro je porabil za povprečno progo 100 kg: 450 kg bencina, 40 kg olja in 230 kubnih metrov plina.

Ce se ladja prelenu dviga, napajajo motorje najprej s težkim bencinom, kar traja vse do tle, dokler zrakoplov ne pride v ravnostje tako visoko kakor želijo. Zrakoplov namreč postaja s trošenjem bencina lažji in se venomer dviga. Čim pa se ustavi v zaželjeni višini, se jame uporabljati kot pogonsko sredstvo namestu težkega bencina lahek pogonski plin, s katerim teko stroji dokler je le mogoče. Z višinskim krmilom se dajo obvladati manjše višinske razlike. "Grof Zeppelin" se lahko dvigne največ 2700 m visoko. Pri spuščanju k zemlji mora izpuščati vodik a s tem izgubi del dragocenega nosilnega plina. To je bil eden glavnih vzrokov, zakaj smo leteli večji del našega pota nizko nad morjem.

Navigacija zrakoplova sliči navigaciji pomorske ladje in temelji v prvi vrsti na načelih kompasa. S karte se posnamejo natančne smeri, s pomočjo posebnega instrumenta se pa določi vsakokratno zanašanje po stranskih vetrovih, s čimer je mogoče vselej točno nadzorovati smer vožnje. Brzina vožnje se da pri solncu določiti po senci, ki jo meče zrakoplov na zemljo. S sekundno uro se natančno odmeri čas, v katerem preteče senca zrakoplova kako poprej izbrano markantno točko na zemlji. S pomočjo tabele se na ta način lahko določi vsakokratna, od vetrov in sil motorjev zavisa na vzorna hitrost. Ker razvija "Zeppelin" največ 110 km brzino na uro, napreduje pri trajnih, močnih protivetrovih, ki čisto dosežejo 60 km na uro, le počasi. Nič hitreje kakor avtomobil ali železnica. Vodnik zrakoplova mora torej na podlagi vremenskih kart, ki jih sproti rišejo na krovu, skrbno pretehtati, če ne bi bil boljji in ugodnejši ovinek okolu ozračja visokega ali nizkega tlaka kakor direktna pot. Skoro na vseh daljših vožnjah so delali zrakoplovi velikanske ovinke, da so ubli slabemu vremenu (dežu ali megli) po drugi strani pa zavoljo uspešne vožnje, ki jo podpirajo ugodni vetrovi v hrbtu.

V našo veliko muko smo na naši vožnji na Spitzbergo postali žrtve teh okoliščin. Projektirani polet čez Švedsko, Finsko in čez same Spitzbergo je odpadel zaradi dežja, v zadnjem primeru pa tudi zaradi prepočasne vožnje proti severu. Ker sem sam izvehan pilot, sem lahko doumel vzroke dr. Eckernerja in njegove posadke, čeprav se ni mogel nihče med nami sprijazniti z mislijo, zakaj smo leteli celih 46 ur od Bodenskega jezera proti Spitzbergu, ko nismo križarili niti uro nad divjim ledniškim svetom, ki je bil

vendar smoter naše vožnje. Spitzbergo so ležali jasni pred nami. Dr. Eckener je nemečeval nenaden povratek: češ, da se začajo južni vetrovi (torej nasprotni vetrovi za povratek) in da se vedno višje dviga megleno morje, ki ga sili leteti vedno višje. Kakor omenjeno, pa zahteva višja lega poleta (letali smo povprečno 600 m visoko) izgubo nosilnega plina, najmanj pa izgubo brzine, ker se žrtvuje temu manevriranju znaten del strojne sile. Ker je spitzberški polet s 8000 km pota obsegal baš akcijski radij (Akcijski radij je dolžina proge, ki jo letalo ali zrakoplov lahko premeri z bencinom, kolikor ga more vzeti s seboj.) "Grof Zeppelin", v številni varnostno rezervo 10 do 20 odstotkov, je bil nagli obrat odgovornega vodnika zrakoplova popolnoma na mestu. Če smo potem v borih 30 urah lahko premerili pota vratno pot (žal zopet samo nad morjem) čez Severno Škotsko in Holandsko, je bilo pri tedanjem vremenskem položaju pa pričakovati, vendar pa se poprej ni dalo s tem popolnoma gotovo računati.

Z vsemi temi tehničnimi nedostaki se mnogo hitrejšemu letalu ni treba bori. Naši linjski piloti so priča, da se da z letali vzdržati ob vsakem vremenu, bodisi v viharju in tudi dežju, reden promet. To pa ni bilo tako važno pri omenjeni naši vožnji. Naš namen je bil, videti kolikor mogoče dosti zrakoplova, ki je za zabavne vožnje naravnost idealno obdilo. Ker je bil zrakoplov že na poti, pristati pa medpotoma nismo mogli, niti ne pričakati boljšega vremena, ni preostalo dr. Eckernerju drugega, kakor da sam poilaše lepše vreme kje drugje v severni Evropi. In res smo ga pozneje našli nad Lednim morjem, ki je bilo pokrito s tenko plastjo megle, kjer je naša dvajset glav broječa družba uživala nepopisno mirno in divno vožnjo v blešččem polnočnem solncu na letu od norveške obale proti Faroerskim otokom in Škotski.

Ta, kakih 2000 km dolga proga, brez razgleda na morje, je bila zame, ki sem letalec, pač najdojmljivejša od vsega, kar sem videl na tem potovanju. Ta vožnja nad meglo in morjem, ki bi pomenila v letalu drzen in tvegan podvig, je bila zame senkacija, kf je docela preusmerila moje letalske občutke. Bile so to one dolgočasne, čisto nad morjem ležeče arktične megle, ki so postale usodne letalu Amundsen in njega hrabri posadki, ki je neslo pomoč Nobilovim ponesrečencem. Danes na dvomim več, da je Amundsenov francoski pilot med Spitzbergom in Norveško, ko je prišel nad takšen širok meglen zastor, zakaj ni dobil orientacije ter je bil zaradi pomanjkanja bencina prisiljen pristati. Letel je, kakor vemo, v hidroavionu, s katerim je pri tem tako trdo zadel na površino vode, da se mu je letalo razbilo. Zakaj baš ta gosta, tesno vode se oprijemajoča megla, ležeča kvečjemu 50 do 100 m visoko, onemogoče normalno pristajanje letala in vodi neizogibno v katastrofo. Čisto drugačen je položaj zrakoplova. Ta se je nekajkrat potopil v megli in se je polagoma nižal. Pri tem je služil Behmsov aparat na odmev za določitev letalske višine nad vodo. Ta aparat namreč sproži na zrakoplovu oster pok in meri s pomočjo el. valov čas, ki preteče dokler ne pride odmev poka nazaj do beležnih aparatov. Na ta način pokaže instrument z natančnostjo 1 ali 2 m vsakokratno višino zrakoplova. Ker zrakoplov lahko vsak trenutek ustavi stroj, se mu ni bati, da bi kakor letalo, ki je težje od zraka, s preveliko brzino treščil na vodo.

Med gibljivim, brzim letalom in med počasnim stabilnim zrakoplovom z njegovo razumljivo vsesvetko udobnostjo je tedaj bistvena razlika. Kdor hoče opazovati svet od zgoraj, ne da bi se mu bilo bati najmanjšega razburjenja, kdor rad potuje kakor z ladjo ali z železnico in kdor pogrešati pridobitev civilizacije niti v zraku, ta se lahko

poveri "Zeppelinu". Pozabiti pa ne sme, da je vse odvisno od vremena!

Kdor pa hoče raziskovati najzadnje in najzanemljivejše kotičke zemlje iz vsake poljubne višine in lege, kdor noče izpostavljati svojega potovalnega programa vsem slučajnostim in tehničnim oviram zrakoplova — ta se bo zaplal sigurnemu večtomornemu letalu in izvežbam roki pilota ter njegove umetnosti. Pri previdelem vodstvu je moderno letalo vsaj tako varno kakor zrakoplov, samo da je zaenkrat še omejeno v akcijskem radiju, katerega si lahko privoščajo zrakoplovov, pa lahka upamo, da bo letalo zmagovalo nad zrakoplovom.

Vesti iz Jugoslavije

Prekooceanski letalec Fitzmaurice v Ljubljani

V aredu 27. avg. je zjutraj dopel z dunajskim brzovlakom v Ljubljano prekoocearski letalec James Christophore Fitzmaurice, ki je skupno z letalcema Huensfeldom in Koehliom preletel ocean z letalom "Bremen" v smeri od zahoda proti zapadu. Bilo je to leta 1928., v dne 12. in 13. aprila. V Ljubljano je prišel na povabilo industrijskega Rada Hribarja, ki se je z njim seznanil pred letom v Nemčiji. Tedaj mu je Fitzmaurice obljubil, da ob prvi priliki pride v Ljubljano. Zaposlen je zdaj v Ameriki ter je prišel v Evropo poslan, pa je mimogrede izpolnil obljubo. Obiskal je iz Ljubljane že naš Gorensko ter ostane še ves prihodnji teden med nami — na veliko veselje naših letalcev in rodoljubov, kakor tudi vseh, ki živijo od senzacij.

Rakrknani trgovci z dekleti

V Novem Sadu je prišla policija na sled na organiziranju trgovino z dekleti. V novosaškem madžarskem listu je vzbujal pozornost stalni inerat, ki je iskal dekleta-strojništva za upravo nekega veleposvetstva, in ki je zahteval, da zna dekleta madžarsko in da je mlada. Obljubljala se je zelo dobra plača. Policija je postala na te ineratne pozornosti zlasti, ko je prejel več ovad, da je izginilo več deklet. Te dni se je na inerat oglašala tudi 18-letna Andriana Harvay, ki je globila potem odgovor od nekega "Jovana", naj pride na postajo, kjer jo bo čakal njegov zastopnik, da jo odpelje na veleposvetstvo. Gospod na postaji pa se je tako sumljivo čudno vedel, da se je obrnilo dekleta na policijo. Policija je aretirala dotičnika, ter pri tem odkrila trgovino z dekleti. Zdal vodijo preiskavo.

Svečenik meče bombe

Dogodek, ki se je zgodil v vasi Ostružnici blizu Beograda, kaže, da so tudi duhovniki lahko maščevalni in pri tem neizbirni kar se tiče načina maščevanja.

Krog polnoči so sprva neznan razbojnik vrgel v stanovanje učitelja Milana Popovića bombo, ki je eksplozivna s strašno detonačijo. Bomba je bila namenjena učitelju, ker je bila vržena v spalnico. K naključju pa je imel učitelj baš oblik svoje tašne in svakinje, ter jima je prepustil spalnico, sam pa se je z ženo za noč preselil v drugo sobo. Bomba je tako ubila taščo, avakinja pa teže ranila.

Sprva so mislili, da so kakšni razbojniki izvršili napad. Toda ko je učitelj obvestil policijo in je policijski pes vodil policijo v sosedno vas ter se ustavi ob kmetju Milovanu Suiću, je ta, priznal, da je bombo vrgel on, toda po naročilu popa Jeremija Ristića. Pop Ristić je že dolgo časa mrzil učitelja in se je hotel pač z bombo znesti nad njim. Pop je plačal troje kmetov, da so izvršili napad z bombo. Ristića oblasti še niso prijele, ker se skrivava.

Umrli so:

V Ljubljani je umrl Jean Fajdiga. — V Mariboru so zadnje dni umrli: v petek 29. avg. je umrla v ga. Milena Senorjeva, žena sodnega svetnika in predsednika mariborske podružnice Slov. plan. društva, stara 43 let. — Emil Kronasser, star 73 let. — V bolnici je umrla 40-letna Julijana Stoper radi neozdravljive bolezni.

GLASOVI IZ NASELJIN

Društvene in druge vesti

W. Aliquippa, Pa. — Z delom se ne moremo ponesti, ker ga tudi tukaj ni; nekateri delajo vsaki dan, drugi zopet tri do 4 ure na dan. Je že tako sedaj, da ko hitro delo zgotoviš, pa hodi domov; ne vprašajo te, kako boš preživel svojo družino.

Kadar pa pridejo volitve, pa delavcu vse obetajo: kako dobro bo, če bo dotičnik izvoljen. To tudi pokažejo, kakor hitro svoje stoleke nasedejo. Kaka politična organizacija tukaj še v poštev ne pride, ker se vsaki boji za delo. Tukajšnja jeklarska kompanija se strano boji rdečih in vsakega odpušča, kakor hitro zna za njega. Ima tudi splošno, kar dokazuje sledeče: Ko je bila premožarska stavka, smo na društveni seji izvolili odbor za pobiranje oblike in drobiža. Izvolili smo dva Slovence in dva Hrvata. Uspeh je bil dober pri Slovenceh, drugače pa je bilo pri bratih Hrvatih. V teku enega tedna pride omenjeni odbor s pritožbo, da ko sta prišla v prvo hišo prosit v pomoč premožarjem, pa se postavi eden od navzočih, da samo enega naj še vpraša, pa ga bo zatožil pri komisiji. Gotovo on ni član SNPJ, ker mi ne maramo takih karakterjev.

Društvo št. 122 se nekaj po malem napreduje, čeprav so slabi časi. Staje 157 članov v odraslem in 88 v mladinskem oddelku. Večkrat me kdo vpraša, koliko je Slovencev in koliko Hrvatov, bom po sedaj vse odgovoril. V članskem oddelku je 79 Slovencev in 76 Hrvatov, v mladinskem oddelku je 78 Slovencev in 15 hrvaške narodnosti.

Jaz ne vem kako je to, da za odrasle Hrvate je dobra jednota, zakaj ni za njih mladino? Na sejo pride približno 15 do 18 Slovencev in 3 do 5 Hrvatov, zatorej vabim vse člane, da se udeležujejo društvenih sej vsaj enkrat vsake 3 mesece. Kateri to ne upoštevajo, bo kaznovan po pravilih. Dobro bi bilo, da bolj redno plačujete društveni aasement, vsaj do 25. do osme ure zvečer, da ne bo večna suspendacija in sicer eni in isti člani; en mesec so nazaj sprejeti, drugi mesec pa suspendirani. To ni častno za nobenega člana. Ko pa je bolan, se prijavi prvo uro. Čitajte pravila vsaj tistokrat, ko jih potrebujete, saj bolniku ni prepovedano, da jih ne sme čitati.

Na zadnji seji je bilo tudi sklenjeno, da se udeležijo seje vsi mladi člani, da se malo pogovorimo, če so pripravljeni kaj poagilitir v kampanji za angleško poslujote društvo. Vam bo lažje agitirati kakor pa je nam, zatorej vsi na prihodnji sejo dne 21. septembra ob 2. popoldne.

Neananiti moram tudi žalostno vest, da je nemila smrt uzela sina družini Jankovič, South Heils, Pa., in družtvo št. 122 pa člana mladinskega oddelka. Star je bil 16 let in šest mesecev. 22. avgusta zvečer ob 10. se je vozil s kolesom in sosedov sin, pa prileti od zadaj avto in treščil v oboja. Josip Jankovič je bil na mestu mrtve a prebito lobanjo, njegove tovariš je ostal nepoškodovan.

Zatorej vpišite svoje otroke v naše društvo, ker ne veste, kdaj se zgodi nesreča. Nobena organizacija ne plača toliko za tako mali denar kakor SNPJ. Naj bo naše geslo: Ako je jednota dobra za nas stare, mora biti tudi za našo mladino. Družini Jankovič naše sožalje! Frank Strabelj.

Proslava društva št. 477

Newburgh (Cleveland), O. — Proslava razvija prve društvene zastave in 8. letnica društva "Na Jutrovem" št. 477 SNPJ se vrli v nedeljo 21. sept. popoldan in zvečer v slov. Del. dvorani, na 109. in Prince ave. Pomen zastave ne bom opisoval, ker je vsakemu Slovcu dobro znan, v kakršne namene se jo rabi.

V naši naseeljini v S. D. dvorani zboruje 6 podpornih društev, pevski zbor, dramatično društvo in klub JSZ. Nobeno od teh društev še nima svoje zastave, ker je naseeljina še nova in društva so še mala. Društvo "Na Jutrovem" šteje približno 100 članov odraslega oddelka. Že par let je imelo to idejo na programu, da si nabavi svoj prapor in enkrat se je ideja vendarle uresničila. Naročili smo zastavo in določili dan proslave. Seveda

AMERIŠKI IZVOZ IN UVOZ

Zunanja trgovina Združenih držav v minulem fiskalnem letu (od 1. julija 1929 do 30. junija 1930) pokaže posledice gospodarske krize, ki prevladuje več ali manj po vsem svetu in katere pojavi so padli v cenah blaga, nezaposlenosti in zmanjšana kupna moč. Skupna vrednost izvoza in uvoza blaga je bila znatno manjša kot v l. 1928-29. Manjša vrednost izvoza je bila v glavnem posledica manjših izvoznih količin in vrednost uvoza je padla zlasti valed nižjih cen uvoženega blaga. Mednarodna trgovinska bilanca je bila seveda aktivna (t. j. Združene države so izvozile večjo vrednost kot so uvozile), ali ta ugodna bilanca je bila manjša kot v prejšnjem letu, ko je bila največja v zadnji dobi.

Vrednost izvoza v minulem fiskalnem letu je znašala 4694 milijonov dolarjev, kar je za 680 milijonov oziroma 12,5% manj kot v prejšnjem letu. To je bil prvi upad v stalno rastočem razvoju izvoza od l. 1921 naprej. Najbolj značilna poteza tega upada so bili manjši izvozi bombaža in avtomobilov, ali tudi izvozi drugega blaga, zlasti surovih jeztvin, so znatno padli.

Uvozi v Združene države so znašali 3849 milijonov dolarjev, kar je za 443 milijonov ali 10% manj kot v prejšnjem letu. Prebitek izvoza nad uvozom je znašal 845 milijonov dolarjev, kar je sicer mnogo, ali manj kot prebitek od 1082 milijonov v prejšnjem letu.

Glavno blago izvoza so bili: bombaž, industrijski stroji, poljedeljsko orodje, električni stroji in aparati, petrolejski produkti, avtomobili, mesni produkti, železvine in jeklovine, pšenica, vatevali moko, baker, kemikalije, tobak ter sadje in orehi. Uvoz so tvorili v glavnem surova sila, kava, surovi kavčuk (rubber), trstni sladkor, koše in koshovine, čašopani in drugi papir, leana, kaša, rastlinska olja, koster, volna, umetna gnolja.

Kanada je še vedno ostala glavno tržišče za ameriške produkte. Uvozi tja so znašali 890 milijonov dolarjev in uvozi od tam 487. Izvozi pšenice v Kanado, ki so pravzaprav namenjeni za Evropo, so padli od približno 44 milijonov dolarjev na 20.

Izvozi v Centralno Ameriko in Kubo so znašali skoraj 412 milijonov dolarjev napram povprečnem izvozu od 494 milijonov v prejšnjih letih. Uvozi od tam so znašali skoraj 893 milijonov dolarjev napram 608 milijonov povprečnega uvoza v prejšnjih petih letih.

Izvozi v Južno Ameriko so padli od 551 milijonov dolarjev v l. 1928-1929 na 496. Uvozi iz Južne Amerike so znašali skoraj 557 milijonov dolarjev napram 612 v prejšnjem letu.

Izvozi v vse evropske države skupaj so znašali 2173 milijonov dolarjev, kar je za 224 milijonov manj kot v prejšnjem letu. Uvozi iz vse Evrope pa so imeli vrednost od 1165 milijonov dolarjev, kar je za 114 milijonov manj kot v prejšnjem letu. Padli so izvozi v vse poglavitne evropske dežele. Edino izjemo je tvorila sovjetska Rusija, glede

Policijski nastok na vodilne gangeve v Chicagu

Chicago. — Mestni sodnik John H. Lyle je v torek izdal tiralnico proti 26 glavarjem čikaških gangev in policija ima nalog, da jih takoj aretirajo in prižene pred sodnika. Tiralnica je bila izdana na podlagi vga-bundnega zakona iz leta 1876, ki določa, da vsakdo, ki se pošlene ne preživlja, je "javen sovražnik" in kot tak mora v zapor. Do srede jutra so prišli samo enega, Danny Stanton, Caponejeva zavesnika na južni strani mesta.

Rešitev vprašanja nezaposlenosti

St. Paul, Minn. — William Mahoney, urednik lista "Minnesota Union Advocate", ki je uradno glasilo delavskih unij, priporoča izvajanje programa za konstrukcijo javnih del, ki je po njegovem mnenju edina solucija vprašanja brezposelnosti. Mahoney pravi, da je delo tlobrodskih organizacij neplodno, ker postavlja delavce, ki bi radi delali, če bi imeli prliko, na stopnjo beračev.

AMERIŠKI IZVOZ IN UVOZ

Subljev koncert

Glarud, Ohio. — V zadnjem dopisu sem omenil, da se vrši koncert 20. septembra, katerega priredi naš operni pevec g. Anton Subelj. Kakor vse kaže, bo koncert sijajno uspel. Vstopnice v predprodaji grajo hitro izpod rok in so že skoraj vse razprodane; jaz sem jako vesel in se zahvalim vsem rojakom, ki sem jih obiskal in ki so mi šli na roke in pokupili vstopnice. Poleg naše naseeljine je aktivna za koncert najbolj naša sosedna naseeljina Bessemer, kjer se rojaki najbolj trudijo in bodo gotovo sto procentno zastopani.

Obenem sporočam, da sem prejel pismo od našega pevca, ki piše, da je program jako bogat in da bodo pesmi segle v srca vsem in bo vse pokoncu. Na programu je več angleških pesmi, hrvaških, arije, ena španjska, a slovenska narodna bo pa najlepša za vse, ker le v slovenski pesmi se izražajo tista kristalna čustva, ki naša srca hrepenijo po njih. Tako se nam zopet obeta krásni večer; zibel: se bomo v lepi melodiji naše pesmi ki se bo razlegala iz grla našega slavka.

Po koncertu bo tudi ples, za katerega bo igral prav izvrsten orkester iz Clevelanda pod imenom Four Harmony Aces. Obljubil so nam, da bodo tudi oni vse plesošljne lego zabavali. Torej cenjmo obelavnost je vabljeni iz vseh bližnjih in daljnih naseeljini, da se udeležijo tega koncerta v največjem številu. Koncert se prične v Slov. domu 20. septembra ob 8. zvečer.

Policijski nastok na vodilne gangeve v Chicagu

Chicago. — Mestni sodnik John H. Lyle je v torek izdal tiralnico proti 26 glavarjem čikaških gangev in policija ima nalog, da jih takoj aretirajo in prižene pred sodnika. Tiralnica je bila izdana na podlagi vga-bundnega zakona iz leta 1876, ki določa, da vsakdo, ki se pošlene ne preživlja, je "javen sovražnik" in kot tak mora v zapor. Do srede jutra so prišli samo enega, Danny Stanton, Caponejeva zavesnika na južni strani mesta.

Rešitev vprašanja nezaposlenosti

St. Paul, Minn. — William Mahoney, urednik lista "Minnesota Union Advocate", ki je uradno glasilo delavskih unij, priporoča izvajanje programa za konstrukcijo javnih del, ki je po njegovem mnenju edina solucija vprašanja brezposelnosti. Mahoney pravi, da je delo tlobrodskih organizacij neplodno, ker postavlja delavce, ki bi radi delali, če bi imeli prliko, na stopnjo beračev.

10.114 farm propadlo v Montani

Washington, D. C. — Montana je v zadnjih desetih letih izgubila 10.114 farm ali 17% vseh farm in obnem je nazadovala na prebivalstvu, kakor poroča cen-zusni direktor Stewart. Država Colorado je na farmah napredovala le en odstotek.

Stavka oblačilnih delavcev

Boston, Mass. — Organizirani oblačilni delavci so te dni zastavkali, ker so podjetniki odklonili njihove zahteve za 40 ur dela v tednu in 10% mezdnega povlička. V stavki je prizadetih okrog petsto delavcev.

Francoska generala Sorigny in d'Alousia opozarjata vojake vaje francoske armade, ki so se v tem poletju vršile v bližini italijanske meje. Francija je oborožena od zob do glava, kot vse druge države, kljub raznim mirovim paktom, ki bodo postali krpe papirja ob prvem strahu noroga požara, katerega neti kapitalizem z vsemi svojimi militarističnimi in narodnjaškimi privetki.

AMERIŠKI IZVOZ IN UVOZ

Zunanja trgovina Združenih držav v minulem fiskalnem letu (od 1. julija 1929 do 30. junija 1930) pokaže posledice gospodarske krize, ki prevladuje več ali manj po vsem svetu in katere pojavi so padli v cenah blaga, nezaposlenosti in zmanjšana kupna moč. Skupna vrednost izvoza in uvoza blaga je bila znatno manjša kot v l. 1928-29. Manjša vrednost izvoza je bila v glavnem posledica manjših izvoznih količin in vrednost uvoza je padla zlasti valed nižjih cen uvoženega blaga. Mednarodna trgovinska bilanca je bila seveda aktivna (t. j. Združene države so izvozile večjo vrednost kot so uvozile), ali ta ugodna bilanca je bila manjša kot v prejšnjem letu, ko je bila največja v zadnji dobi.

Vrednost izvoza v minulem fiskalnem letu je znašala 4694 milijonov dolarjev, kar je za 680 milijonov oziroma 12,5% manj kot v prejšnjem letu. To je bil prvi upad v stalno rastočem razvoju izvoza od l. 1921 naprej. Najbolj značilna poteza tega upada so bili manjši izvozi bombaža in avtomobilov, ali tudi izvozi drugega blaga, zlasti surovih jeztvin, so znatno padli.

Uvozi v Združene države so znašali 3849 milijonov dolarjev, kar je za 443 milijonov ali 10% manj kot v prejšnjem letu. Prebitek izvoza nad uvozom je znašal 845 milijonov dolarjev, kar je sicer mnogo, ali manj kot prebitek od 1082 milijonov v prejšnjem letu.

Glavno blago izvoza so bili: bombaž, industrijski stroji, poljedeljsko orodje, električni stroji in aparati, petrolejski produkti, avtomobili, mesni produkti, železvine in jeklovine, pšenica, vatevali moko, baker, kemikalije, tobak ter sadje in orehi. Uvoz so tvorili v glavnem surova sila, kava, surovi kavčuk (rubber), trstni sladkor, koše in koshovine, čašopani in drugi papir, leana, kaša, rastlinska olja, koster, volna, umetna gnolja.

Kanada je še vedno ostala glavno tržišče za ameriške produkte. Uvozi tja so znašali 890 milijonov dolarjev in uvozi od tam 487. Izvozi pšenice v Kanado, ki so pravzaprav namenjeni za Evropo, so padli od približno 44 milijonov dolarjev na 20.

Izvozi v Centralno Ameriko in Kubo so znašali skoraj 412 milijonov dolarjev napram povprečnem izvozu od 494 milijonov v prejšnjih letih. Uvozi od tam so znašali skoraj 893 milijonov dolarjev napram 608 milijonov povprečnega uvoza v prejšnjih petih letih.

Izvozi v Južno Ameriko so padli od 551 milijonov dolarjev v l. 1928-1929 na 496. Uvozi iz Južne Amerike so znašali skoraj 557 milijonov dolarjev napram 612 v prejšnjem letu.

Izvozi v vse evropske države skupaj so znašali 2173 milijonov dolarjev, kar je za 224 milijonov manj kot v prejšnjem letu. Uvozi iz vse Evrope pa so imeli vrednost od 1165 milijonov dolarjev, kar je za 114 milijonov manj kot v prejšnjem letu. Padli so izvozi v vse poglavitne evropske dežele. Edino izjemo je tvorila sovjetska Rusija, glede

Policijski nastok na vodilne gangeve v Chicagu

Chicago. — Mestni sodnik John H. Lyle je v torek izdal tiralnico proti 26 glavarjem čikaških gangev in policija ima nalog, da jih takoj aretirajo in prižene pred sodnika. Tiralnica je bila izdana na podlagi vga-bundnega zakona iz leta 1876, ki določa, da vsakdo, ki se pošlene ne preživlja, je "javen sovražnik" in kot tak mora v zapor. Do srede jutra so prišli samo enega, Danny Stanton, Caponejeva zavesnika na južni strani mesta.

Rešitev vprašanja nezaposlenosti

St. Paul, Minn. — William Mahoney, urednik lista "Minnesota Union Advocate", ki je uradno glasilo delavskih unij, priporoča izvajanje programa za konstrukcijo javnih del, ki je po njegovem mnenju edina solucija vprašanja brezposelnosti. Mahoney pravi, da je delo tlobrodskih organizacij neplodno, ker postavlja delavce, ki bi radi delali, če bi imeli prliko, na stopnjo beračev.

AMERIŠKI IZVOZ IN UVOZ

Zunanja trgovina Združenih držav v minulem fiskalnem letu (od 1. julija 1929 do 30. junija 1930) pokaže posledice gospodarske krize, ki prevladuje več ali manj po vsem svetu in katere pojavi so padli v cenah blaga, nezaposlenosti in zmanjšana kupna moč. Skupna vrednost izvoza in uvoza blaga je bila znatno manjša kot v l. 1928-29. Manjša vrednost izvoza je bila v glavnem posledica manjših izvoznih količin in vrednost uvoza je padla zlasti valed nižjih cen uvoženega blaga. Mednarodna trgovinska bilanca je bila seveda aktivna (t. j. Združene države so izvozile večjo vrednost kot so uvozile), ali ta ugodna bilanca je bila manjša kot v prejšnjem letu, ko je bila največja v zadnji dobi.

Vrednost izvoza v minulem fiskalnem letu je znašala 4694 milijonov dolarjev, kar je za 680 milijonov oziroma 12,5% manj kot v prejšnjem letu. To je bil prvi upad v stalno rastočem razvoju izvoza od l. 1921 naprej. Najbolj značilna poteza tega upada so bili manjši izvozi bombaža in avtomobilov, ali tudi izvozi drugega blaga, zlasti surovih jeztvin, so znatno padli.

Uvozi v Združene države so znašali 3849 milijonov dolarjev, kar je za 443 milijonov ali 10% manj kot v prejšnjem letu. Prebitek izvoza nad uvozom je znašal 845 milijonov dolarjev, kar je sicer mnogo, ali manj kot prebitek od 1082 milijonov v prejšnjem letu.

Glavno blago izvoza so bili: bombaž, industrijski stroji, poljedeljsko orodje, električni stroji in aparati, petrolejski produkti, avtomobili, mesni produkti, železvine in jeklovine, pšenica, vatevali moko, baker, kemikalije, tobak ter sadje in orehi. Uvoz so tvorili v glavnem surova sila, kava, surovi kavčuk (rubber), trstni sladkor, koše in koshovine, čašopani in drugi papir, leana, kaša, rastlinska olja, koster, volna, umetna gnolja.

Kanada je še vedno ostala glavno tržišče za ameriške produkte. Uvozi tja so znašali 890 milijonov dolarjev in uvozi od tam 487. Izvozi pšenice v Kanado, ki so pravzaprav namenjeni za Evropo, so padli od približno 44 milijonov dolarjev na 20.

Izvozi v Centralno Ameriko in Kubo so znašali skoraj 412 milijonov dolarjev napram povprečnem izvozu od 494 milijonov v prejšnjih letih. Uvozi od tam so znašali skoraj 893 milijonov dolarjev napram 608 milijonov povprečnega uvoza v prejšnjih petih letih.

Izvozi v Južno Ameriko so padli od 551 milijonov dolarjev v l. 1928-1929 na 496. Uvozi iz Južne Amerike so znašali skoraj 557 milijonov dolarjev napram 612 v prejšnjem letu.

Izvozi v vse evropske države skupaj so znašali 2173 milijonov dolarjev, kar je za 224 milijonov manj

Adam Milčević

PODEDOVANO ZNAMENJE

(Povest, ki je bila nagrajena v literarnem kontestu Prosvete.)

"Glej, sedaj se spreha z mornariškim častnikom — vaša bivša tipkarica..."

Ko sta privozišla domov, je Jeromen vesel priteknel Lesjaku nasproti.

"Gospoda in gospe pa ni doma. Caharija se prepepa s šiviljami. Sobarico je podri kuhar. Padla je v lonec vroče vode na zadnjico, rdeča je in peče jo."

Gospod Lesjak!

"Gotovo se čudite! Oprostite, da sem vam izročil pismo kar med potjo! Rabim namreč denar. Štiristo dinarjev rabim. Blagovolite to vzeti na znanje in omenjeno vsoto čimprej položiti na staro mesto — pod predpražnik."

Na svidenje! Vam udani Vsevede!

Bled kakor stena je Lesjak stisnil pesti. Caharija in Jeromen sta ga opazovala skozi okno stranišča. Kako dolg je postal Lesjakov obraz!

"Kako misliš?" je rekel oprezno Jeromen. "Mislim, da bova zvečer lahko prinela Ani, kar sva ji zapravila."

"Čevlje?"

"Da," pritrđi Caharija. "Veš bolje je tako, sicer naju bo opravičala, dolg jezik ima."

Jeromen je še enkrat z obupanim obrazom pogledal v stranišče kamor sta bila na vrvič spustila šivilje Ane čevlje, da bi jih skrila — pa se je napravilo tako, da se je vrvice čez nekaj časa pretrgala in so čevlji zdrknili zaradi privlačnosti zemlje in pritiska nanje po cevi naprej v gnojno jamo.

"Ni jih," reče Jeromen.

"Ne, ne," vzdihne Caharija.

Potem sta šla drug za drugim v kuhinjo. Zamislila sta bila. Bo, ali ne bo? Čevlje je treba do večera preskrbeti!

"Brez čevljev ne more domov," skomigne Caharija, ko čisti zajemalko z brisačo.

"Seveda ne more." Jeromen je zamišljen in strah ga je. Kaj, ko bi ga bil kdo opazil, ko je vtaknil pismo v Lesjakov žep!

Isti čas je Lesjak neumljeno preklinjal odvetnika Rakuša. Kdo naj bi mu drugi stlačil pismo v žep kakor on, ki je sedel poleg njega v avtomobilu?! Kdo? V trgovini? Saj je bil komaj v dveh, ljudi je bilo res precej, a kdo naj bi si drznil kaj takega in to vpriči ljudi?

"Rakuš! Da, ta prokleti revež! Čakaj, ptič, do danes nisem vedel, da si tak zahrbtnoš in izkoriščevalec! Ne, ne, boš si nabral ti-sočakov, ne, ne boš!" Zamislil se je. Če se prikaže tu sedaj, si je mislil, potem je dokaz tu. Danes ga mora ujeti, mora ga oaramotiti! Sklenil je, izda vse Mari, pa se je za naslednji hip premislil in ni kazal pri njej nikake izpremembe. Kako uro kasneje je stopil v kuhinjo.

"Caharija! Jeromen!"

"Tukaj," rečeta oba.

"Zopet rabim vajino pomoč." Potem jima je povedal kako in kaj in pristavil: "Če opazita prihajati odvetnika Rakuša, sporočita meni. Razumeta?"

"Popolnoma."

"Tu imaš pismo in tu štiristo dinarjev," je rekel Cahariji. "Odnesi vse skupaj pod

predpražnik in pazi, da te kdo ne vidi. Evo, tu imata vsak še, čakajta," odšel jima je še nekaj desetakov in končal: "Tako. Sta zadovoljna?"

"Popolnoma."

"Pojdita."

"Kam naj dam?" je vprašal Caharija.

"Ven, pod predpražnik."

"Pod predpražnik?" sta se spogledala oba.

"Da, da."

"Pismo tudi?"

"Seveda. Le hitro, le hitro..." ju je rinil Lesjak iz kuhinje. Caharija je dolgo okleval. Gotovo je nekaj premišljeval. Potem je le stopil in se zmuznil skozi vrata. Lesjak je stopil k Mari, da ne bi ta čas morda krenila na hodnik. Ko je Caharija dognal, da je hodnik prazen, je predpražnik dvignil, položil pod njega pismo, denar pa spretno vtaknil v žep.

"Tako," je rekel, "Ana dobi čevlje."

Lesjak si je bil tokrat številke bankovcev natančno izpisal, ker je skušal morda prav na ta način sramotno in zadostno razkrinkati podlega zahrbtnošča tudi gospe Veri, ki je sicer kazala toliko gostoljubnosti napram temu človeku. Caharija je stal nekaj časa na pragu, in Lesjak, ki je tuhtam, pogledal na hodnik, ga je tiho vzpodbudil:

"Le dobro pazi!"

"Dobro pazim."

Lesjak si je pomel roke in stopil v sobo. Na hodniku je mraz in Caharija odide v kuhinjo. Deset minut kasneje, stopi v sobo odvetnik Rakuš. Lesjak ga je sprejel izredno hladno in le malo je manjkalo, da ga ni napadel. Sele počasi se je umiril. Namignil je tuhtam na anonimna pisma, a odvetnik ni kazal nobenih vidnih znamenj zadrege. Ko je malo nato srečal Lesjaka na hodniku čuječega Caharijo, ga je nelepo pogledal.

"Kaj delaš tu?"

"Pazim, gospod."

"Sedaj?" se je razburil Lesjak, "kje si bil prej?"

Caharija ne ve odgovora.

"Bedak! Odvetnik je vendar že tu. Zakaj nisi pazil? Tako! Pogled pod predpražnik, ako je vse tako, kot si položil."

Caharija se izkaže poslušnim in skoči k predpražniku z izredno naglico.

"Ni več tako," reče in se prestraši, "pismo je, denarja ni."

"Tako!" Lesjak se je obrnil in z mrkim obrazom odšel. Zatajil se je in z veselim obrazom stopil v sobo. Ne dolgo nato je stopil v kuhinjo odvetnik Rakuš in namignil Cahariji.

"Prinesi dve buteljki in kaj prigrizka!"

Potislil mu je v roko stodinarski bankovec in Caharija ga je med potjo zamenjal za enega izmed onih, ki bi morali pod predpražnik. Ko se je povrnil, odvetnika ni bilo v sobi in Caharija je položil bankovec na mizo.

"Trgovina je zaprta. Nimam butelj, nimam prigrizka. Bog pomagaj. Tu je sto dinarjev gospoda odvetnika Rakuša."

Lesjak je hitro pogledal številko bankovca in skoraj prebledel. To je vendar številka enega izmed onih bankovcev!

"Kaj je s teboj, Stojan?" se je prestrašila Mara.

"Vse ti povem, je tičel vase Lesjak, "sedaj ne morem, ne smem."

Ko se je Rakuš povrnil, je vtaknil na mizi ležeči bankovec v listnico in se nasmejalo stotaku.

"Pa ostani še nekaj časa pri meni."

(Dolga prihodnja)

Peen: Mona Lisa Gioconda

Pred 500 leti je naslikal mojster Leonardo da Vinci podobo Monne Lise.

In tedanji kroničar Vasari je začel pisati prvo poglavje romana o tej podobi. Drugi so nadaljevali in roman še danes ni končan.

Menda ni platna na svetu, okoli katerega bi bila nagromadena tako ogromna literatura. "Zagonezni nasmehi Gioconde" je postal pregovor, a govori o tej sliki so že skoraj — banalni.

Videti Giocondo je težko... saj je njen častni, za zastori opremljeni prostor vedno poln: to je louvska kapelica in rendezvous najbolj pisane, več ali manj antipatične publike.

Tu se na dolgi in utrudljivi šetnji po dvaranah in hodnikih zaustavi turist iz Albiona in suvereno konstatira z voditcem v roki: Excellent! (Anglež ne gleda slik, on prebira odgovarjajoči tekst v Baedekerju).

Tu se zbere grupa licejk iz province okoli svojega profesorja, ki jim razloži celo zbirko od početka pa vse do zadnje pravde, ali je slika original ali ne ter s poudarkom pristavi, da on misli, da je.

Tu postavljajo svoja stola slikarji-kopisti in se tedne in te-

dne znoje v naporu, pa pogodijo oni usodepolni milimeter obustih, ki je odločen za slavni "nerazumljivi nasmehi".

Tu se drenjajo neke Nordijke z nanosniki, šepetajo in bledje v fingiranem zavzetju, pa koketirajo s Črnci in Anamiti.

Nisem se potrudil, da se pririjem skoz take in podobne figure, se zagledam v Giocondo, pa da mi zastane srce, kakor oni Nemki, ki sem jo srečal nekoč v tej bližini, kako stiska roke na prsi in naslonjena na svojega debelega spremljevalca razburjena v ekstazi šepče: also... jetat...

Udomačil sem se že po vseh louvskih kotih, močal z azijskimi skulpturami, pogovarjal se z Rubensovimi debeľuškami, a slavne Gioconde z nerazumljivim nasmeškom še nisem poznal.

Nekega dopoldneva pa, ko se je bočilo setnskim Babilonom ono prozorno-megličasto nebo, o katerem govori baš taisti Leonardo, da s svojo presajano svetlobo povzdiguje do nezasičane lepote draž človeških, posebno ženskih obrazov, sem taval po qual-u Seine in sem ušesno-naveličan "velemestnega ritma" krenil v Louvre.

Prostor pred Giocondo je bil začudo — novsem prazen.

Naslonil sem se na ograjo. Zagledal sem se v sliko pred seboj. In z žalostjo v srčni mišici

sem ugotovil, da mi ista ne bife hitreje, da ne medlim v nezavestni, da mi iz ust ne zdrkne nikak spomniti: Excellent!

Spomnil sem se na oni smešno-šalostni čas, ko sem v čudni razburjenosti preležal tri dni z "Vstajajočimi bogovi" Merezkovskega v roki in na oni šalezni postelji dol v metropoli savske banovine in čuvstvujoč z žalostno zgodbo slikarja in gospe Gioconde pozabljal na čas ter neznosni milje.

Spomnil sem se naših preprirov o važni zadevi, kdo da je večji, Leonardo ali Michelangelo in na temeljit odgovor našega tovariša: M. je močnejši, L. pa večji!

Spomnil sem se onega našega pletanja po nekih metafizičnih rastlinah in pretirano bolešnoskrbneza ogibanja "umazanega materijalizma naše dobe."

Spomnil sem se svoje glodajoče slutnje, da mora lepa laž pasti, naenkrat in neizbežno pasti in da moramo neizbežno akceptirati "kruto resnico" in si priznati, kdo da smo in kaj smo.

Mnogi smešno-lepi spomini so vstajali pred menoj, ko sem gledal v sliko Monne Lise Gioconde. Gledal sem nje lepoto in globino brez literarne in sentimentalne navlake.

Videl sem tip in višino renesančnega portreta.

Ako bi morali izbrati izmed

vseh le 3 renesančne slike, bi bila med njimi Monna Lisa.

Res je, da je koncepcija nekoliko literarna (pejsaš), vendar ne razumem, zakaj se baš na tej sliki toliko pretiravajo in poudarjajo literarne a ne likovne vrednote.

Renesančno slikarstvo je resda polno literarnih pritlikin, a zakaj tolmaiti likovno umetnost literarno, in še sentimentalno povrhu, ne vem.

Neke sorte ljudje imajo slabo navado, da najpreprostejša stvar zavijajo v mistične megle. Zdi se, da je strah pred jasnostjo znak propadanja.

Baš okoli portreta Gioconde je nametano toliko konfučnih nesmiselnosti, da jo je težko videti z nezastriimi očmi.

Zavest renesančne dobe nam je jasna. Zakaj bi tedaj ne mogli doumeti Monne Lise, ki je njen veliki otrok?

Nietzschejeva tragedija

Ob tridesetletnici smrti filozofa Friedricha Nietzscheja je objavil nemški in svetovni tisk toliko razprav o N. kot mislecu in človeku, da nam jih ni mogoče omeniti niti v izvlečku. Pač pa bo poznavalce Nietzscheja zanimalo, kako se je stvaritelj "Zaratustre" prelomil in kakšne so bile okoliščine, v katerih se je to zgodilo.

Bilo je v Turinu 3. januarja 1889. Po stopnicah male hišice v ulici Karla Alberta št. 6. je prišel iz III. nadstropja visokorasel, močan možki. Na prvi pogled bi človek presodil, da je nekam zamaknjen vase in ne vidi sveta okoli sebe. Majavih korakov stopi na hrupno ulico. Stori par korakov. Na ulici stoji kočija. In zdaj pride prizor. Nekki kočijaž je strašno pretepal svoje staro, izrabljeno kljuze, ker mu ni dovolj hitro vlekle kočije. Možki, ki je pravkar stopil iz hiše, steče h konju, ki ima žalostno pobešeno glavo, odrine kočijaža v stran, mu iztrga bič iz rok ter se vrže živali okrog vratu. Scena zbudi veliko pozornost. Koj se nabere čopčič ljudstva, ki ne ve, kaj bi počelo. Nekateri se smejejo. Nihče si ni svet resnosti prizora. Kočijaž preklinja na žive in mrtve, množica narašča, ljudje delajo opazke in se smejejo. Končno potrepije nekdo moža po rami in ga vpraša, kdo je. Vprašanec odvrne v italijanski: "To sono Nietzsche Dionysos!"

Tedaj pride slučajno mimo Nietzschejev gospodar, prodajalec časopisov David Fini. Ko ustre sredi množice na ulici najemnika, plane besno med ljudi in pomaga spravi nesrečnega na noge, kar se mu posreči z velikim naporom. Nietzscheja preneso v stanovanje. Položijo ga na zofo, kjer leži več ur, ne da bi črnil besedico. Kaj se je zgodilo med nesrečnim 3. januarjem po sceni na ulici in 8. januarjem, ko so prišli N. prijatelji, je zavito v molk večne teme. Da je pa bil dan poprej N. še duševno zdrav, o tem pričajo pisma, ki ga je pisal svojemu založniku.

V tem času je nastala nepremostljiva razpoka. Med življenjem, ki ga je živel dotlej in med sedanjostjo ni bilo nobene zveze več. Vsak dan je pisal pisma, naslavljala na prijatelje, na cesarja, na kneze in vsakovrstne odličnike, ki so vstajali v njegovi bolni domišljiji. Vse te prikazni je navdajala neka strastna želja po dejstvomjanju. Vse je označevala ena poteza: absolutna slepota za realno življenje. Potem je sledilo veliko pismo umetnostnemu zgodovinarju Jakobu Burckhardt. Burckhardt je opozoril prijatelje, kaj se je zgodilo. To pismo je dokument, v katerem skuša priti mislec zadnjic na čisto s silami teme. In poskus, da bi se otrsel mračnosti uma, je pretresljiv in tragičen v posledicah.

Fini, Nietzschejev gospodar, si ni vedel sveta. Obupan je šel na nemški konzulat. Ta čas pa je preživljal N. v svoji notranosti silne spremembe. Časih ga je popadla besnost in je ogražal svojo okolico. Potem je bil zopet videti arečen in veder. Po več ur zaporedoma je presedel od klavirju, pel in igral. Pa se je zopet spomnil, da čakajo nanj korekture. In pojavila se je zopet apatija, ki ga je prisilila, da je po cele ure preležal na sofi ter mrakoval s duševno tempo. Tu in tam je na-

govoril gospodarja Fina, potem zopet množico na ulici. Dopovedoval je ljudem, da je naslednik mrtvega Boga in da strašno trpi. Časih ga je tudi popadlo besnilo, da je začel igrati Pavilho ter skakal po zraku. Skoro ni minil dan brez škandala na ulici. Ne ljubi prizori so se ponavljali in pri Finu so se začeli ljudje pritoževati. Ponoči je imel N. dolge govore ter svečane kantate. Če je srečal na ulici osebo, ki mu je bila všeč, je potkal na ramo in jo nagovoril: "Smo zadovoljni? Jaz sem Bog..." itd.

V torek, 8. januarja je slednjič prispel Overbeck, ki ga je alarniral J. Burckhardt. Ko ga je Nietzsche ugledal, je zaplakal in se mu vrgel okrog vratu. S prigrvarjanjem turinškega zobnega zdravnika Miescherja se je Overbecku posrečilo pripraviti N. do tega, da je bil pripravljen odpotovati v Basel. Morali pa so mu lagati, da se tam pripravljajo na njegov sprejem z velikimi svečanostmi. Na turinškem kolodvoru so N. jedva zadržali, da ni nagovoril velike množice. Ko se je vlak jel premikati, so mu dali klorala, da je zaspal. Hlapon je soplhal skozi Gornjo Italijo. Počasi se je bližal žent-gordnškemu mestu, in baš ko je bil vlak na meji, je N. zbudil in je pretepal besnem čmestu, o petju, ki prihaja iz daljave, o zlati rosi, o gondolah, svetlobi in glasi, o duši, ki poje in jo nihče ne pečeja.

To je bil Nietzschejev ljubdji spev. Po njem se ni več zbudil v realno življenje. Tema se je čedalje gosteje zgrinjala nad njegovim duhom.

SMEŠNICE

Naj pride pozneje

Kandidat medicine se je prijavil k izkušnjji iz botanike v jesenskem roku. Profesor je prinesel velik herbarij in ga odpril:

— Kaj mi veste povedati o teje rastlini?

Kandidat je rastlino precej časa ogledoval, potem je pa rekel: — Rrastlina je malo preveč suha, ne morem je spoznati.

Profesor:

— Tako — potem pridite v poljetnem roku, pa vam pokažem vsako rastlino.

Profesor

— Ali si slišala, draga, da je Mira vrnila profesorju Mirtiču zaročni prstan? In sicer osem dni pred poroko!

— Vem. Toda stvar je čisto preprosta...

"Kako misliš?"

— Profesor je kupil kito cvetja in vzel škatlo, da ji v nej pošlje rože. Kaj vem, kaj je mislil: pozabil je deti rože v škatlo, pa ji je poslal prazno škatlo s pismom: "Ljuba moja, to je tvoja prava slika in podoba!"

Dr. Lorenz 642 Penn Ave. Pittsburgh, Pa. SEVERA'S COUGH BALSAM

Otročji kašelj! SEVERA'S COUGH BALSAM

BRZA ZVEZA V EVROPO preko Hamburga na naših modernih parnikih HAMBURG ALBERT BALLIN DEUTSCHLAND NEW YORK

NAROČITE SI DNEVNIK "PROSVETA" Cenjeni brat (sestra) S. N. P. J. J. Po sklopu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta...

Tiskarna S. N. P. J. SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, kole-darje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih